

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 8.7.2009
COM(2009) 329 konč.

ZELENA KNJIGA

Spodbujanje učne mobilnosti za mlade

ZELENA KNJIGA

Spodbujanje učne mobilnosti za mlade

UVOD

Učna mobilnost je vse pomembnejša

Učna mobilnost, tj. nadnacionalna mobilnost zaradi pridobivanja novih spretnosti, je eden izmed osnovnih načinov, na katerega lahko posamezniki, zlasti mladi, izboljšajo svojo zaposljivost in osebni razvoj¹. Študije potrjujejo, da učna mobilnost povečuje človeški kapital, saj študentje dobijo dostop do novega znanja ter razvijejo nove jezikovne spretnosti in medkulturne kompetence. Poleg tega se delodajalci zavedajo teh koristi in jih cenijo². Bolj verjetno je, da bodo Evropejci, ki so mobilni v mladosti v obdobju učenja, mobilni tudi pozneje v življenju kot delavci. Učna mobilnost ima pomembno vlogo pri zagotavljanju večje odprtosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter zavodov za izobraževanje in usposabljanje, njihove bolj evropske in mednarodne narave, boljše dostopnosti ter večje učinkovitosti³. Poleg tega lahko tudi okrepi evropsko konkurenčnost, s tem da pomaga graditi družbo z intenzivno uporabo znanja in tako prispeva k doseganju ciljev iz lizbonske strategije za rast in delovna mesta.

V sedanji mednarodni gospodarski krizi Komisija poudarja, da so vlaganja v izobraževanje in usposabljanje odločilna. Poudarila je tudi, da je prav v času gospodarskih težav treba ohraniti vlaganja v znanje in spretnosti kljub skušnjavi, da bi v takih razmerah sredstva preusmerili stran od teh dejavnosti⁴. Zato bi morala biti mobilnost udeležencev učenja del prenovljenih prizadevanj za graditev spretnosti in sposobnosti Evrope za mednarodno inovativnost in konkurenčnost. Pomaga lahko tudi premostiti paradoks imobilnosti, ko celo danes, v hudi krizi, v nekaterih državah in sektorjih zaradi pomanjkanja spretnosti ostajajo delovna mesta nezasedena.

Učna mobilnost je koristna še drugače. Tako lahko na primer pomaga v boju proti izolacionizmu, protekcionizmu in ksenofobiji, ki se pojavljajo v obdobjih gospodarske krize.

---

¹ Ta zelena knjiga ne govori o mobilnosti na trgu dela, ampak se osredotoča na mobilnost zaradi učenja.
² Študija je na primer pokazala, da 54 % študentov, ki so sodelovali v programu Erasmus, meni, da jim je obdobje, ki so ga preživeli v tujini, pomagalo najti prvo zaposlitev. Glej Friedhelm Maiworm in Ulrich Teichler: Study Abroad and Early Career: Experiences of Former Erasmus Students, 2004; letne ankete študentske mreže Erasmus (Erasmus Student Network); končna ocena programov Skupnosti Socrates II, Leonardo da Vinci II in eLearning; Analiza učinkov ukrepov za mobilnost Leonardo da Vinci na mlade udeležence usposabljanja in zaposlene ter vpliv družbeno-ekonomskih dejavnikov, 2007.

³ Za visoko šolstvo to sistemsko korist dokazuje študija o učinku programa Erasmus na evropsko visoko šolstvo „The impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation“, december 2008, <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/publ/impact08.pdf>
Glej tudi vmesno ovrednotenje programa Erasmus Mundus „Interim evaluation of Erasmus Mundus“ iz junija 2007, ki ga je izvedel CSES, na http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.

Na raziskovalnem področju ukrepi Marie Curie povečujejo mobilnost raziskovalcev in prispevajo k uravnoteženemu kroženju nadarjenih znanstvenikov ne samo po Evropi, ampak po vsem svetu.

⁴ Evropski načrt za oživitvev gospodarstva, COM(2008) 800, 26.11.2008, str.15.

Med mladimi lahko okrepi čut za evropsko identiteto in državljanstvo. Poveča lahko tudi kroženje znanja, ki je ključno za prihodnost Evrope, temelječo na znanju.

Namesto da je učna mobilnost izjema, kot je danes, bi morala postati samoumevna lastnost evropstva in priložnost, dosegljiva za vse mlade v Evropi. Tako lahko pomembno prispeva k zagotavljanju prihodnje konkurenčnosti in kohezije Evropske unije.

Zakaj zelena knjiga?

Učna mobilnost in njena zmožnost prispevati k evropskim strategijam za učenje in spretnosti sta bili predmet pomembnih novejših razmislekov. Dvajseta obletnica programa Erasmus leta 2007 je sprožila veliko razprav o koristih mobilnosti v visokem šolstvu ter potrebi po njeni razširitvi na druga področja. Svet je ugotovil, da je mobilnost, zlasti v visokem šolstvu, ključna prioriteta⁵. Lizbonsko poročilo Evropske komisije iz decembra 2007 poziva, naj mobilnost po vzgledu programa Erasmus postane reden del univerzitetnega izobraževanja⁶.

Januarja 2008 je Evropska komisija ustanovila forum strokovnjakov na visoki ravni, katerega naloga je bila preučiti, kako bi mobilnost povečali ne le v univerzitetnem sektorju, ampak med mladimi nasploh. Forum je junija 2008 predstavil svoje poročilo, ki predlaga, naj učna mobilnost postane pravilo in ne izjema med evropsko mladino⁷. Julija 2008 je „Prenovljena socialna agenda: priložnosti, dostopnost in solidarnost v Evropi 21. stoletja“⁸ potrdila, da bo Komisija z odpravljanjem ovir za prosti pretok znanja in spodbujanjem mobilnosti posebnih skupin, kot so mladi, še naprej razvijala „peto svoboščino“. Nakazala je, da se za leto 2009 načrtuje priprava zelene knjige o tem vprašanju.

Novembra 2008 je Svet sklenil, da bi vsi mladi „morali imeti priložnost sodelovati v eni od oblik mobilnosti, bodisi kot pripravniki v času študija ali usposabljanja bodisi v okviru prostovoljnih dejavnosti“. Države članice in še posebej Evropsko komisijo je pozval, naj še naprej razvijajo zamisel mobilnosti za vse mlade kot delovno prakso ali prostovoljno dejavnost med njihovim študijem ali usposabljanjem⁹.

Poleg tega pa komunike iz Leuvna, ki so ga 29. aprila 2009 sprejeli ministri, pristojni za visoko šolstvo v državah udeleženkah bolonjskega procesa, določa, naj bi leta 2020 vsaj 20 % tistih, ki bodo diplomirali v evropskem visokošolskem prostoru, preživelo neko obdobje študija ali usposabljanja v tujini¹⁰.

Sporočilo Komisije o zaposlovanju iz junija 2009 navaja spodbujanje mobilnosti kot eno od ključnih prednostnih nalog za premagovanje sedanje recesije in pospeševanje odpiranja

---

⁵ Resolucija Sveta z dne 23. novembra 2007 o posodobitvi univerz za pospeševanje konkurenčnosti Evrope v svetovnem gospodarstvu znanja.

⁶ Strateško poročilo o prenovljeni lizbonski strategiji za rast in delovna mesta: uvedba novega cikla (2008–2010), COM(2007) 803 konč.

⁷ Poročilo foruma strokovnjakov za mobilnost na visoki ravni, junij 2008, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf.

⁸ COM(2008) 412 konč.

⁹ Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic o mobilnosti mladih, 20. in 21. november 2008 (UL C 320, 16.12.2008),

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104249.pdf.

¹⁰ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf.

delovnih mest. Še zlasti poudarja, da se lahko mobilnost šteje za priložnost, da brezposelna mladina izboljša svoje spretnosti¹¹.

Na kratko, v političnih in strokovnih krogih so veliko razmišljali o koristih učne mobilnosti in načinih za njeno povečanje. Obstaja jasno soglasje, naj se podpre povečanje možnosti za mobilnost in zagotavljanje te možnosti večjemu številu mladih. Zdaj je treba graditi na tem soglasju in opredeliti strategije za doseganje teh ciljev. Namen te zelene knjige je vključiti v razpravo zainteresirane strani in širšo javnost, da bi ugotovili, kako je po njihovem mnenju mogoče močno povečati možnosti za mlade, da doživijo mobilnost.

Kakšna mobilnost?

Področje te zelene knjige je široko. Njen cilj je obravnavanje položaja vseh mladih v vseh učnih okoljih, tj. v šolah, na dodiplomskem in podiplomskem študiju na univerzah, pripravnikov, vajencev, udeležencev mladinskih izmenjavah ter mladih na prostovoljnem delu ali poklicnem usposabljanju v Evropski uniji ali zunaj nje. Učno mobilnost šteje za pomembno za vse discipline in področja, kot so kultura, znanost, tehnika, umetnost, šport, pa tudi mladinsko podjetništvo. Njen namen je ugotoviti, kako bi obstoječe in nove mehanizme bolje uporabili za spodbujanje mobilnosti mladih in kako bi lahko vključili javne organe na različnih ravneh (ravni EU ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni) skupaj z drugimi zainteresiranimi stranmi (podjetji, civilno družbo in posamezniki).

Zelena knjiga si še zlasti:

- prizadeva spodbujati *organizirano učno mobilnost*. To pomeni, da bi morala biti mobilnost povezana s posameznimi učnimi izidi in voditi do pridobivanja kvalifikacij, kreditnih točk in/ali poklicnih izkušenj. To lahko vključuje tudi prostovoljno delo in neformalno učenje, ki sta lahko zelo učinkovit način za doseganje tistih mladih ljudi, ki bi sicer lahko ostali izključeni iz programov učne mobilnosti, pod pogojem da so dejavnosti ustrezno validirane. Zelena knjiga poleg tega, da obravnava mobilnost, ki jo podpirajo evropski programi, obravnava tudi druge oblike učne mobilnosti, ki jo podpirajo države članice, in mobilnosti, ki jo organizirajo posamezniki sami;
- predvsem obravnava mobilnost med državami, ki trenutno sodelujejo v programih EU, in tako odraža želje Sveta v njegovih sklepih iz novembra 2008, obenem pa si prizadeva razviti izmenjave s širšim svetom. Poudarek je na nadnacionalni mobilnosti ob domnevi, da je selitev v drugo državo verjetno večji izziv in obogatitev, kar je ustrezen poudarek za tovrstno posvetovanje EU;
- spodbuja ne samo „*istovrstno*“ mobilnost prek meja, ampak tudi po sektorjih (šolah, univerzah, podjetjih itd.). Obravnava tudi *medsektorsko* prehajanje iz izobraževanja v poslovni svet in obratno, iz izobraževanja v prostovoljno delo, iz poklicnega v splošno izobraževanje, iz javnih raziskovalnih zavodov v podjetja;
- poudarja *fizično mobilnost*, obenem pa *priznava* tudi vrednost *virtualne mobilnosti* (uporabo IKT za tesno medinstitucionalno povezovanje in izmenjave med mladimi v učnih okoljih), in sicer kot sredstvo za pripravo, obogatitev in spremljanje fizične mobilnosti ter kot dejavnost, ki zagotavlja vsaj nekaj koristi, ki jih sicer prinaša fizična mobilnost.

---

¹¹ Sporočilo Komisije „Skupna zaveza za zaposlovanje“, COM(2009) 257.

Virtualna mobilnost, ki jo na primer podpira program Comenius eTwinning ali poteka kot povezovanje v družabne mreže, je lahko koristna predvsem za omogočanje novih stikov in približevanje novih kultur mladim v šoloobvezni starosti;

- osredotoča se na mobilnost *mladih*, kar pa ne pomeni, da učna mobilnost ni pomembna za vse starostne skupine; skladno z duhom vseživljenjskega učenja niso določene nobene starostne meje, vendar pa so glavna ciljna generacija posamezniki v starosti od 16 do 35 let.

Kje smo?

EU že dolgo podpira učno mobilnost z različnimi programi in pobudami, še zlasti s Programom vseživljenjskega učenja 2007–2013, ki vključujejo veliko področij¹². Tudi strukturni skladi podpirajo učno mobilnost. Programa Erasmus Mundus in Tempus podpirata mobilnost in izmenjave visokošolskih delavcev in študentov med univerzami v Evropi in zunaj nje.

Poleg tega je Evropska komisija pomagala razviti številna orodja za lažjo mobilnost, kot so Europass, evropski sistem za nabiranje in prenos kreditnih točk (ECTS za visoko šolstvo), dodatek k diplomi, evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje, evropski sistem kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET), Youthpass, EURAXESS, direktiva o študentskih vizumih¹³ ter skupek instrumentov v zvezi z vizumi za znanstvenoraziskovalno delo¹⁴.

Gledano v celoti, sedanji programi, orodja in pobude za mobilnost so namenjeni različnim slojem evropske mladine. Vendar pa je mobilnost še vedno izjema in ne pravilo in je dostopnejša nekaterim – npr. študentom – kot drugim skupinam, npr. udeležencem poklicnega izobraževanja in vajencem, ki se še vedno srečujejo s številnimi praktičnimi ovirami. Leta 2006 je približno 310 000 mladih sodelovalo v evropskih programih mobilnosti, kar je le 0,3 % generacije v starosti od 16 do 29 let v EU. Jasno je, da je mogoče na tem področju narediti veliko več.

Sestava

Zelena knjiga je razdeljena na tri dele. Prvi del obravnava vprašanja v zvezi s pripravo obdobja mobilnosti, tj. obveščanje, motiviranje, jezikovna priprava itd. Drugi del obravnava obdobje, preživetje v tujini (vključno z vprašanji namestitve in mentorstva), ter nadaljnje ukrepe po obdobju mobilnosti, kot sta potrjevanje in priznavanje pridobljenih izkušenj. Tretji del prikazuje predloge za nova partnerstva pri mladinski mobilnosti.

---

¹² Vključujejo visoko šolstvo (Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) za študente, doktorande in zaposlene, visoko šolstvo in raziskave (Marie Curie, mobilnost v mrežah odličnosti in tehnološke platforme), iz visokega šolstva v podjetja (praksa v okviru programov Erasmus in Marie Curie), poklicno usposabljanje in vajence (Leonardo), srednješolsko izobraževanje (Comenius), izobraževanje odraslih in prostovoljno delo starejših (Gruntvig), kulturne dejavnosti (program Kultura), mladinske izmenjave in prostovoljstvo (Mladi v akciji), prostovoljstvo (Evropska prostovoljska služba v okviru programa Mladi v akciji), civilna družba (program Evropa za državljane) ter pripravljalen ukrep „Erasmus za mlade podjetnike“.

¹³ Direktiva Sveta 2004/114/ES z dne 13. decembra 2004 o pogojih za sprejem državljanov tretjih držav za namene študija, izmenjav učencev, neplačanega usposabljanja ali prostovoljnega dela.

¹⁴ Vključno z Direktivo Sveta 2005/71/ES z dne 12. oktobra 2005 o posebnem postopku za dovolitev vstopa državljanom tretjih držav za namene znanstvenega raziskovanja („znanstveni vizum“).

1. PRIPRAVE NA OBDOBJE UČNE MOBILNOSTI

Skrbna priprava je ključna za uspešno učno mobilnost in mora biti v jedru vseh projektov ali programov. Kadar mladi proučujejo možnosti za mobilnost, morajo imeti dostop do informacij o različnih možnostih, financiranju in svetovanju v zvezi z njihovo odločitvijo in praktičnih zadevah.

1.1 Obveščanje in svetovanje

Internet in drugi elektronski načini obveščanja in komuniciranja mladim omogočajo, da pripravijo bivanje v tujini, se naučijo jezika, spoznajo državo gostiteljico in njeno kulturo, svojo bodočo gostiteljsko institucijo, navežejo neposredne stike itd. Obstaja množica informacij in nasvetov o vprašanjih v zvezi z mobilnostjo, ki jih je mogoče razvrstiti po treh področjih:

– **možnosti financiranja:** programi Evropske unije za podporo mobilnosti, od katerih mnogi spadajo v Program vseživljenjskega učenja ali program Mladi v akciji, so že bili naštet. Pobude Komisije dopolnjujejo številne nacionalne in regionalne pobude, vključno s programi, ki jih ponujajo podjetja, ustanove itd.;

– **možnosti za učenje za mlade (programi izobraževanja in usposabljanja):** Komisija je vzpostavila razne informativne portale, kot so portal o možnostih izobraževanja v evropskem prostoru PLOTEUS¹⁵, Evropski mladinski portal¹⁶, Študij v Evropi¹⁷, Euraxess – raziskovalci v gibanju¹⁸, spletna stran Marie Curie za vse ukrepe Marie Curie¹⁹, Tvoja Evropa²⁰, Euroguidance²¹, EURES²² in Eurodesk²³, Erasmus za mlade podjetnike²⁴ ter portal o podpori za usposabljanje in mobilnost malih in srednjih podjetij²⁵;

– **praktični nasveti** glede namestitve, financiranja, življenjskih stroškov, pravnih vprašanj, npr. predpisov o vizumih, dovoljenjih za delo, zavarovanju itd.

Ti viri informacij niso namenjeni samo posameznikom, ampak tudi institucijam in združenjem, ki organizirajo mladinsko mobilnost kot del usposabljanja, študijskega programa, prostovoljskega projekta itd.

Trenutne informativne pobude so sicer koristne, vendar pa je jasno, da je poznavanje obstoječih orodij in programov še vedno pomanjkljivo ter da primanjkuje razumevanja možnosti in podpore mladinski mobilnosti kot celoti. Informacije je treba bolj redno posodabljanje in zagotoviti njihovo boljšo dostopnost. To je bilo vedno znova poudarjeno, nazadnje na zasedanju Sveta novembra 2008. Mladi pogosto ne vedo za možnosti, ki

---

¹⁵ <http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=en>

¹⁶ http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=en

¹⁷ <http://www.study-in-europe.org/>

¹⁸ <http://ec.europa.eu/euraxess>

¹⁹ <http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

²⁰ http://ec.europa.eu/youreurope/index_en.html

²¹ <http://www.euroguidance.net/>

²² <http://ec.europa.eu/eures>

²³ <http://www.eurodesk.org>

²⁴ <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu>

²⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-skills_training/skills_training_main_en.htm

obstajajo. To velja za visokošolske študente in raziskovalce, še bolj pa za mlade v šolah, poklicnem izobraževanju in usposabljanju, prostovoljskih dejavnostih, vajece itd.

Dobra praksa: Study in Germany

Spletišče [study-in-germany.de](http://www.study-in-germany.de) je enotno vstopno mesto v osmih jezikih, ki prinaša informacije o možnostih za študij in štipendijah v Nemčiji ter ustrezne informacije o splošnih pogojih za življenje, kot so namestitve, prehrana in šport.
www.study-in-germany.de

Euronaver

Euronaver.net je evropska mreža za povečanje nadnacionalne mobilnosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Omogoča dostop do evropske platforme strokovnosti in izmenjave dobre prakse na področju mobilnosti. Osredotoča se na posebne potrebe vajencev ter začetnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja v obrti ter malih in srednjih podjetjih. Usmerja se predvsem v poslovne organizacije, izvajalce poklicnega izobraževanja in usposabljanja, posrednike ter podjetja.
www.euronaver.net

Kako je mogoče povečati razpoložljivost informacij in nasvetov glede mobilnosti?

Prosimo, navedite primere dobre prakse vključno z ustreznimi orodji in načini za zagotavljanje teh informacij.

1.2 Pospeševanje in motiviranje

Mnogi nosilci odločanja se strinjajo, da mobilnost mladim koristi. Vendar pa se mladi sami morda ne zavedajo dovolj koristi, ki jih prinaša mobilnost.

Številni dejavniki lahko prispevajo k temu, da mnogi mladi posamezniki niti ne razmišljajo o bivanju v tujini: omejen čas za dokončanje študija ali usposabljanja, zaposlitve, pomanjkanje sredstev, neznanje tujih jezikov in nepoznavanje drugih kultur ter splošna nepripravljenost na odhod od „doma“. Mladi bodo dovzetnejši za mobilnost, če bodo bolje seznanjeni s koristmi učne mobilnosti. Pri spodbujanju in pospeševanju mobilnosti ter zagotavljanju dobrih zgledov imajo ključno vlogo še zlasti učitelji, izvajalci usposabljanja, mladinski delavci in poslovodni delavci, s tem ko v svojih dejavnostih priznavajo dodano vrednost učne mobilnosti. Drugo vprašanje je, kako povečati motivacijo gostiteljev udeležencev v programih mobilnosti, vključno z mladimi podjetniki in vajenci.

Mladi morajo biti tudi prepričani o pozitivnih rezultatih svoje mobilnosti. Odločilno je priznavanje njihovega bivanja v tujini, ki ga lahko pričakujejo. Ali bodo kreditne točke uradno priznane v okviru ECTS, ECVET ali podobnih kreditnih sistemov? Ali bodo njihove nove pridobljene spretnosti ustrezno zabeležene, npr. v dodatku k diplomi, Europassu ali Youthpassu? Po ocenah imajo študentje, ki so se odločili za učno mobilnost, kljub dolgoročnim dogovorom prepogosto težave z doseganjem pričakovanega priznavanja. To škodi neposredno prizadetim in bo nedvomno zmanjšalo navdušenje nad učno mobilnostjo nasploh. Problemi v zvezi s priznavanjem so obravnavani v točki 2.2 v nadaljevanju.

Evropske regionalne mreže, podjetja, institucije, evropska poklicna in študentska združenja ter druge ustrezne mreže bi lahko pozvali, naj se dejavno vključijo v spodbujanje mladinske mobilnosti in povečujejo vlogo lokalnih in regionalnih organov pri spodbujanju in podpiranju

mobilnosti. Mlade bi bilo treba seznanjati s koristmi, ki bi jih lahko imeli od mobilnosti pri osebnem razvoju, zaposlovanju, medkulturnih kompetencah in znanju jezikov. Prizadevanja za motivacijo je treba prilagoditi zelo različnim koristim in izzivom po posameznih skupinah od šolarjev do mladih podjetnikov.

Kaj je mogoče narediti za boljše spodbujanje in motiviranje mladih k mobilnosti? Kako bi bilo treba to početi, da se zagotovi kar največji učinek? Prosimo, navedite konkretne primere dobre prakse na tem področju.

Kaj so po vašem mnenju najpomembnejše ovire pri motiviranju mladih za mobilnost?

1.3 Jeziki in kultura

Nekatere izmed ključnih kompetenc, ki se pridobijo z učno mobilnostjo, so znanje tujih jezikov in medkulturne spretnosti. Bivanje, študij in zaposlitev v tuji državi omogoča popolno poglobitev v drug jezik in kulturo. Znanje tujih jezikov in medkulturne kompetence povečajo posameznikove poklicne možnosti, zvišajo kvalifikacije evropske delovne sile in so bistveni elementi prave evropske identitete. Ključni instrument je barcelonski cilj, ki ga je določil Evropski svet leta 2002, in sicer učenje vsaj dveh tujih jezikov od zgodnjega otroštva. Napredek pri doseganju tega cilja ter povezave med znanjem jezikov in učno mobilnostjo je raziskalo strateško sporočilo o večjezičnosti iz leta 2008²⁶.

Bolj razširjeno učenje jezikov je olajšalo mobilnost, ki sicer ne bi bila mogoča. Vendar pa je napredek neenakomeren, za nekatere skupine mladih pa je jezik še vedno velika ovira, npr. v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Poleg tega je jezikovna različnost Evrope ključen del njenega bogastva in je pomembna za zagotavljanje promocije držav z manj govorjenimi jeziki kot ciljev mobilnosti.

Dobra praksa: Glossomuseums

Glossomuseums prispeva k spodbujanju učenja jezikov in jezikovne različnosti v Evropi. Je aktivno partnerstvo 12 organizacij iz Grčije, Nemčije, Danske, Španije, Francije, Italije in Portugalske. Glavni cilji projekta so seznanjanje šolarjev s kulturnimi značilnostmi nekaterih uradnih jezikov EU, zlasti manj uporabljanih in redkeje poučevanih, ter njihovo motiviranje za učenje drugega jezika. Program spodbuja tudi vseživljenjsko učenje in odkrivanje skupne evropske kulturne dediščine.

www.ecose.org

Kako je mogoče najbolje obravnavati jezikovne in kulturne ovire za mobilnost?

Prosimo, navedite primere dobre prakse.

1.4 Pravna vprašanja

Eden izmed pomembnih vidikov pripravljalne faze je pravni status mladih, vključenih v mobilnost, v državi gostiteljici. Razširitev EU je močno povečala zemljepisno območje mladinske mobilnosti. Vendar pa so se ohranile mnoge administrativne in zakonske ovire. Pravni status posameznika, ki študira ali je na delovni praksi v tujini, bi moral biti sicer dokaj jase, vendar pa to ni vedno tako pri mladih, ki so vključeni v mobilnost, vendar jih ni

²⁶ Večjezičnost: prednost Evrope in skupna zaveza, COM(2008) 566 konč.

mogoče natančno razvrstiti v nobeno izmed omenjenih skupin (npr. mladi profesionalci, kot so umetniki, oblikovalci ali podjetniki, vključeni v mobilnost).

Pravna ureditev v nekaterih državah lahko ovira mobilnost, zlasti na srednješolski stopnji ter v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Koristno bi bilo vzpostaviti varen okvir za mobilnost mladoletnikov. Evropska zakonodaja o udeležencih izobraževanja bi lahko pomagala premagati posebne težave pri delovni praksi v tujini, ki so posledica zelo različnih predpisov, ki se uporabljajo za to dejavnost, npr. v zvezi s plačami ali pogodbami o zaposlitvi. Na univerzitetnem področju ostaja poseben problem za doktorande/mlade raziskovalce, ki imajo lahko status študentov/prejemnikov štipendij ali zaposlenih. Nejasnost v zvezi z njihovim statusom lahko vpliva na njihovo pravico do socialnega zavarovanja in jih lahko odvrne od mobilnosti²⁷.

Katere so najpomembnejše zakonske ovire za mobilnost, na katere ste naleteli? Prosimo, navedite konkretne primere.

Ali lahko navedete primere dobre prakse pri premagovanju zakonskih ovir za mobilnost?

1.5 Prenosljivost štipendij in posojil

Za bivanje v tujini so potrebne tudi finančne priprave. Socialni prejemki in posojila matične države so lahko pomemben finančni vir poleg štipendij. Vendar pa te in druge neposredne in posredne subvencije pogosto niso prenosljive, kar je včasih v nasprotju s predpisi Skupnosti, mlade pa odvrča od bivanja v tujini. Tako na primer v visokem šolstvu zelo malo držav dovoljuje popolno prenosljivost štipendij in posojil, štiri države članice pa tega sploh ne dovoljujejo²⁸.

Evropsko sodišče je v sodbi leta 1990 odločilo, da imajo otroci delavcev migrantov, ki se odločijo za študij v državi članici, ki ni njihova država gostiteljica, pravico do enakih ugodnosti, kot bi jih uživali v državi gostiteljici²⁹. S sodbo³⁰ iz leta 2007 je Sodišče to sodno prakso razširilo tudi na druge posameznike poleg družin delavcev migrantov, ko je odločilo, da matična država članica, ki svojim državljanom zagotovi podporo za izobraževanje in usposabljanje, od državljanov, ki se odločijo za izobraževanje ali usposabljanje v drugi državi članici, ne more zahtevati, da to izobraževanje ali usposabljanje v tujini poteka kot nadaljevanje programa, v katerega so bili vpisani v domači državi. Komisija bo še naprej ukrepala proti državam članicam, ki kršijo zakonodajo Skupnosti na tem področju.

Informacije: Združeni zadevi C-11/06 Rhiannon Morgan proti Bezirksregierung Köln in C-12/06

Iris Bucher proti Landrat des Kreises Düren, sodba z dne 23. oktobra 2007

Evropsko sodišče je odločilo, da morajo države članice, ki so sicer res pristojne za določanje izobraževalnih vsebin in organizacijo svojih izobraževalnih sistemov, to pristojnost

²⁷ Glej sporočilo Komisije „Boljše poklicne možnosti in večja mobilnost: evropsko partnerstvo za raziskovalce“, COM(2008) 317 konč.

²⁸ Glej poročilo Eurydice Visoko šolstvo 2009: razvojni dosežki bolonjskega procesa.

²⁹ Zadeva C-308/89, di Leo, Poročila Sodišča Evropskih skupnosti 1990, str. I-4185.

³⁰ Združeni zadevi C-11/06 Morgan in C-12/06 Bucher, Poročila Sodišča Evropskih skupnosti 2007, str. I-9161.

uresničevati v skladu z zakonodajo Skupnosti in zlasti v skladu s pravico do svobode gibanja državljanov Skupnosti, ki jo zagotavlja člen 18 Pogodbe ES. Glede na to mora država članica, ki ima tak sistem štipendij za izobraževanje ali usposabljanje, ki študentom omogoča prejetje teh štipendij, tudi če nadaljujejo študij v drugi državi članici, zagotoviti, da podrobni predpisi za podeljevanje teh štipendij ne uvajajo neupravičenih omejitev za svobodo gibanja.

Čeprav države članice običajno poznajo *acquis* na tem področju in so kršitve prej izjema kot pravilo, Komisija meni, da bi bilo koristno objaviti smernice za javne organe in zainteresirane strani v državah članicah, v katerih bi prikazali ključne posledice dosedanje sodne prakse Sodišča. Te smernice bi lahko vključevale zadeve, kot je dostop do izobraževalnih zavodov, priznavanje diplom, prenosljivost štipendij in drugih pravic študentov v državi gostiteljici ali matični državi.

Na katere ovire ste naleteli v zvezi s prenosljivostjo štipendij in posojil ter možnostmi za koriščenje ugodnosti? Prosim, navedite konkretne primere.

1.6 Mobilnost v Evropsko unijo in iz nje

Spodbujanje mobilnosti mladih Evropejcev in privabljanje mladih iz tretjih držav v Evropo je pomemben element evropske konkurenčnosti v prihodnosti. Problemi z vizumi so bili v prvi fazi programa Erasmus Mundus velika ovira za nemoteno mobilnost študentov iz tega programa v EU³¹. V skladu z Direktivo 2004/114/ES („Študentska direktiva“)³² morajo države članice EU omogočiti lažji postopek za sprejem študentov, tudi s pravočasno izdajo potrebnega vizuma. Študentom iz tretjih držav se tudi omogoča študij v raznih državah članicah EU. Skoraj vse države EU so direktivo prenesle v nacionalno zakonodajo, študentje iz tretjih držav pa se lahko sklicujejo na njene določbe, kadar pride do dolgih zamud pri izdaji njihovih vizumov ali dovoljenj za bivanje.

Tudi za druge skupine, npr. udeležence prostovoljskih programov EU, izmenjav učencev ali neplačanega usposabljanja, obstajajo nekatere ovire, v glavnem v zvezi z vizumi. Države članice EU bi se zato lahko odločile, da bodo Študentsko direktivo 2004/114 uporabljale tudi za te skupine. Komisija bo leta 2010 ovrednotila uporabo te direktive v državah članicah in poročala o tem.

Direktiva Sveta 2005/71/ES³³ predvideva posebno dovoljenje za bivanje za tuje raziskovalce, ki ne bo odvisno od njihovega pogodbenega statusa (zaposleni, samozaposleni, prejemniki štipendije). Osnova za hitro izdajo dovoljenja za bivanje bo preprosta pogodba (sporazum o gostiteljstvu) z akreditirano javno ali zasebno evropsko raziskovalno organizacijo, ki bo opredeljevala raziskovalčeve znanstvene kvalifikacije, finančna sredstva in zdravstveno zavarovanje. Ta shema ima veliko prednosti, kot so spregled delovnega dovoljenja, lažja združitev družin, hitrejši postopek dovolitve vstopa in enostavnejša mobilnost v EU³⁴.

Dobra praksa:

³¹ Vmesna ocena programa Erasmus Mundus, CSES, junij 2007

http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.

³² Direktiva Sveta 2004/114/ES z dne 13. decembra 2004 o pogojih za sprejem državljanov tretjih držav za namene študija, izmenjav učencev, neplačanega usposabljanja ali prostovoljnega dela.

³³ Direktiva Sveta 2005/71/ES z dne 12. oktobra 2005 o posebnem postopku za dovolitev vstopa državljanom tretjih držav za namene znanstvenega raziskovanja (UL L 289, 3.11.2005, str. 15).

³⁴ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=17&l2=0&l3=1&CFID=88944&CFTOKEN=69293189

Hiter postopek izdaje vizumov za praktikante AIESEC na Danskem

Danska zveza mednarodnega študentskega združenja AIESEC se je z danskim ministrstvom za zunanje zadeve dogovorila za hiter postopek izdaje vizumov za člane AIESEC iz držav, ki niso članice EU, ki prihajajo na Dansko na usposabljanje. Tako se je čas obdelave vlog za vizume za člane AIESEC skrajšal od dveh do treh mesecev na tri do štiri tedne.

<http://www.aiesec.org>

Kaj bi še bilo treba narediti za spodbujanje mobilnosti v Evropsko unijo in iz nje? Kako bi bilo treba to storiti?

Prosimo, navedite primere dobre prakse.

1.7 Priprava na obdobje mobilnosti in vprašanja zagotavljanja kakovosti

Mobilnost bo seveda najbolj učinkovita pri mladih in najlaže jih bo prepričati o njenem pomenu, če bo dobro pripravljena in vodena. Organizatorji učne mobilnosti morajo vzpostaviti ustrezne mehanizme za izbiro udeležencev. Izbiira mora biti pravična in pregledna. Matične in gostiteljske institucije morajo sodelovati pri usklajevanju udeležencev z institucijami, v katere odhajajo. Pravilna priprava udeležencev, vključno z jezikovno pripravo in zagotavljanjem poznavanja kulture, bi morala biti del te faze. Obdobje mobilnosti v tujini bi moralo biti čim bolj usklajeno s posameznikovim osebnim učnim programom, spretnostmi in motivacijo ter jih razvijati ali dopolnjevati. Evropska listina kakovosti za mobilnost lahko zagotovi usmeritve pri tem vprašanju, saj vsebuje seznam splošnih načel, ki bi jih bilo treba upoštevati (glej informativni okvir v nadaljevanju). Pripravljene so bili tudi drugi dokumenti za posamezne sektorje, npr. za poklicno usposabljanje (Dogovor o kakovosti za mobilnost Leonardo da Vinci), raziskave (Evropska listina za raziskovalce in kodeks ravnanja³⁵), visoko šolstvo (Študentska listina Erasmus³⁶), prostovoljno delo (Listina za Evropsko prostovoljsko službo³⁷) in podjetništvo (Dogovor o mladih podjetnikih v programu Erasmus³⁸). Na splošno, v matični instituciji/organizaciji in instituciji/organizaciji gostiteljici mora obstajati jasna zavezanost kakovosti.

Priporoča se tudi priprava sporazuma o izobraževanju ali učenju, ki upošteva udeleženčevo raven znanja in spretnosti ter jezikovno pripravo in s katerim bi se morali strinjati matična organizacija, organizacija gostiteljica in udeleženec. Sporazum bi moral predstaviti cilje in predvidene učne izide ter način njihovega doseganja in izvajanja.

Informacije: Evropska listina kakovosti za mobilnost

Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta o transnacionalni mobilnosti v Skupnosti zaradi izobraževanja in usposabljanja iz leta 2006 natančno opisuje vprašanja v zvezi s tovrstno mobilnostjo. Evropska listina kakovosti za mobilnost, ki je del priporočila, vključuje „kontrolni seznam“ najpomembnejših vprašanj, ki jih je treba upoštevati pri organizaciji učne mobilnosti. Listina se da prilagoditi različnim okoljem, od šol do vajeništva itd. Še posebej opisuje, da je treba pripraviti „načrt učenja“, o katerem se morajo dogovoriti vse strani (matična institucija, institucija gostiteljica in udeleženec mobilnosti). <http://eur->

³⁵ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?11=0&12=3

³⁶ http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.html

³⁷ http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc716_en.pdf

³⁸ Glej prilogo k Vodniku za uporabnike programa Erasmus za mlade podjetnike na <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/upload/H840-290%20Erasmus%20Guide.pdf>.

Dobra praksa: Ap n' go

Ap 'n go je platforma, prek katere lahko študentje in vajenci iščejo prakso v tujini, podjetja, ki so zainteresirana za sprejem mladih praktikantov, pa lahko opišejo svoje zahteve. Spletišče olajšuje usklajevanje med iskalci in ponudniki prakse. Poleg tega so na spletišču praktični nasveti in informacije za študente/vajence in podjetja ter spletna orodja v različnih jezikih. Spletišče omogoča izmenjavo informacij in dobre prakse med vajenci in podjetji.

www.ap-and-go.eu

Kateri ukrepi so mogoči za zagotavljanje kakovostne mobilnosti?

Prosimo, navedite primere dobre prakse.

1.8 Ponudba za prikrajšane skupine

Treba je doseči skupine, ki so običajno izključene iz mobilnosti. Argumenti v prid učni mobilnosti – shajanje z globalizacijo, vse večja konkurenčnost in krepitev socialne kohezije – še bolj veljajo za prikrajšane skupine, saj so te najbolj ranljive. Kakršni koli ukrepi za povečanje mobilnosti bi morali biti usmerjeni zlasti v vključevanje tistih, ki se že borijo s nekaterimi težavami, npr. gospodarsko ali socialno prikrajšane skupine, osebe s posebnimi potrebami in revnejše migrantske skupnosti. Programi Vseživljenjsko učenje, Mladi v akciji in Erasmus Mundus zagotavljajo posebno podporo posameznikom s posebnimi potrebami. To bi lahko razširili na druge programe in ukrepe za mobilnost, saj so koristni vidiki razvoja posameznikove osebnosti z učno mobilnostjo za te skupine še posebej pomembni.

Dobra praksa: Spread the sign

Znakovni jezik je nujno potrebno orodje za sporazumevanje med gluhih ali naglušnimi. Vendar pa v nasprotju s splošnim prepričanjem znakovni jezik ni univerzalen jezik, zato gluhi študentje težko gredo na študij v tujino. „Spread the sign“, spletni znakovnojezični slovar, prvič zagotavlja vizualno podporo posameznikom pri izražanju posameznih pojmov v drugih znakovnih jezikih. Razvit je bil za podporo udeležencem poklicnega usposabljanja, ki gredo na prakso v tujino. Trenutno so na voljo znakovni jeziki iz 11 držav.

www.spreadthesign.com

Katere so najpomembnejše težave, s katerimi se pri učni mobilnosti srečujejo prikrajšane skupine?

Prosimo, navedite primere dobre prakse pri premagovanju teh težav.

2. BIVANJE V TUJINI IN NADALJNI UKREPI

Pošiljanje večjega števila mladih v tujino je le ena stran medalje. Potrebni so tudi programi za njihov ustrezen sprejem. Pomanjkanje dosegljivih namestitev, zlasti v velikih mestih, ter sprejemnih služb (svetovalnih pisarn, menz, zdravniških ambulant itd.) je še vedno problem, ki bi se lahko celo povečal, če se bo uresničil predviden porast mobilnosti.

2.1 Mentorstvo in vključevanje

Organizacija gostiteljica (izobraževalni zavod, mladinska organizacija, podjetje itd.) bi morala zagotoviti programe, kot je mentorstvo, za svetovanje udeležencem in za pomoč pri njihovem uspešnem vključevanju v okolje gostiteljice, in imeti vlogo točke za stike pri iskanju trajne pomoči.

Prosimo, navedite konkretne primere dobre prakse na tem področju.

2.2 Priznavanje in potrjevanje

Nuno potrebno je ustrezno evidentiranje, priznavanje in potrjevanje obdobja učne mobilnosti. Bolonjski proces (v visokem šolstvu), kopenhagenski proces (v poklicnem izobraževanju in usposabljanju) in evropski raziskovalni prostor so pomagali izboljšati preglednost in olajšali priznavanje kvalifikacij in kreditnih točk v izobraževanju, kar ostaja nacionalna pristojnost. Evropski instrumenti, ki so trenutno na voljo, vključujejo:

- evropski sistem za nabiranje in prenos kreditnih točk ECTS (v visokem šolstvu),
- evropski sistem kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET, sprejet leta 2009),
- evropsko ogrodje kvalifikacij (EQF),
- enoten okvir Skupnosti za preglednost kvalifikacij in usposobljenosti Europass (Odločba 2241/2004/ES, ki vključuje Europass – mobilnost, evidenco bivanja v tujini, dodatek k diplomi za visoko šolstvo (ki so ga skupaj oblikovali UNESCO - CEPES, Svet Evrope in Evropska komisija) ter dodatek k spričevalu za poklicno usposabljanje,
- potrdilo Youthpass o mladinskih izmenjavah in prostovoljnem delu,
- evropsko listino kakovosti za mobilnost.

Na visokošolskem področju obstaja tudi Konvencija o priznavanju visokošolskih kvalifikacij v evropski regiji (Lizbonska konvencija o priznavanju), ki sta jo leta 1997 pripravila Svet Evrope in UNESCO.

Za ustrezno izvajanje večine teh instrumentov so pristojni nacionalni organi. Napredek pri priznavanju bi bilo mogoče pospešiti, če bi se obstoječi instrumenti uporabljali za doseganje sporazumov o priznavanju na regionalnih in področnih ravneh. Trajna usmerjenost učenja in usposabljanja v učne izide³⁹ ter uvedba kvalifikacijskih ogrodij bosta šolam, univerzam, podjetjem, mladinskim organizacijam itd. olajšala sestavo sporazumov za priznavanje obdobja mobilnosti. Politike za zagotavljanje priznavanja so najbolj razvite v visokem šolstvu, vendar se tudi tu še ohranjajo problemi.

Toda ustrezni ukrepi po obdobju, preživetem v tujini, lahko presegajo formalno priznavanje. Ni dovolj, da se pridobljeno formalno znanje ustrezno evidentira, npr. v dokumentih Europass

---

³⁹ Učni izid: izkaz o tem, kaj učenec zna, razume in je sposoben storiti na koncu učnega obdobja.

– mobilnost, Youthpass ali dodatek k diplomi, ampak bi bilo treba v duhu vseživljenjskega učenja potrditi tudi neformalno in priložnostno učenje⁴⁰.

Informacije: evropski sistem za nabiranje in prenos kreditnih točk v visokošolskem izobraževanju ECTS

ECTS je orodje, ki študentom omogoča nabiranje kreditnih točk za znanje, pridobljeno v visokem šolstvu. ECTS je sistem, usmerjen v študenta in namenjen izboljšanju preglednosti učnih izidov in procesov. Njegov cilj je poenostaviti načrtovanje, izdajanje, vrednotenje, priznavanje ter potrjevanje kvalifikacij in učnih enot ter mobilnosti študentov. Uporaba sistema ECTS je razširjena v formalnem visokošolskem izobraževanju, uporablja pa se lahko tudi za drugo vseživljenjsko učenje. Prvotno je bil pripravljen v programu Erasmus, zdaj pa je eno najpomembnejših orodij evropskega visokošolskega prostora (bolonjskega procesa).

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

Ali sta po vaših izkušnjah potrjevanje in priznavanje učenja v formalnem in neformalnem učenju še vedno veliki oviri za mobilnost?

Prosimo, navedite konkretne primere in vaše mnenje o tem, kaj bi bilo mogoče storiti za izboljšanje položaja.

3. NOVO PARTNERSTVO ZA MOBILNOST

3.1 PRITEGNITEV UDELEŽENCEV IN VIROV

En sam udeleženec ne more razširiti možnosti za mladinsko mobilnost veliko prek mej obstoječih programov. Za premagovanje še obstoječih ovir za mobilnost je potreben usklajen pristop v vseh sektorjih, od poučevanja jezikov do prostovoljskih dejavnosti. Potrebno je novo partnerstvo, pri katerem se bodo javni organi povezali s partnerji s civilno družbo in poslovnim svetom. Strokovna združenja, NVO in mladinske organizacije bi bilo mogoče spodbuditi k dejavnemu pospeševanju mladinske mobilnosti. Mobilnost je mogoče vključiti v vsa ustrezna področja politik od izobraževanja, usposabljanja in kulture do raziskav, podjetništva in inovacij⁴¹. Organizacije civilne družbe bi lahko spodbujali k tesnemu medinstitucionalnemu sodelovanju po vzoru medmestnih partnerstev in vzpostavljanju okvirjev za dialog. To bi lahko spodbujali z obstoječimi evropskimi programi. Evropske regije so sposobne prevzeti pomembno vlogo pri tem novem partnerstvu za mobilnost. Mnoge so ključni dejavniki pri podpiranju mobilnosti in med drugim zagotavljajo sredstva, sprejemne storitve in pravno svetovanje.

⁴⁰ Na evropski ravni se uporabljajo naslednje opredelitve: Za formalno učenje je značilno, da ga izvajajo izobraževalni zavodi ali zavodi za usposabljanje in ima strukturirane učne cilje, čas učenja ter učno podporo. Je namerna dejavnost udeleženca in vodi do izdaje spričevala. Neformalnega učenja ne izvajajo zavodi za izobraževanje ali usposabljanje in običajno ne vodi do izdaje spričevala. Vendar pa je za učenca namerna dejavnost in ima strukturirane cilje, čas in podporo. Priložnostno učenje je rezultat vsakdanjih dejavnosti na delovnem mestu, v družini ali v prostem času. Ni strukturirano in običajno ne vodi do spričevala. V večini primerov je za udeleženca nenamerno.

⁴¹ Na raziskovalnem področju se izvaja partnerstvo na podlagi Sklepov Sveta o boljših poklicnih možnostih in večji mobilnosti: evropsko partnerstvo za raziskovalce z dne 26. septembra 2008, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13671.en08.pdf>.

Dobra praksa: medregionalno sodelovanje

Regije Toskana, Katalonija in Västra Götaland so med sabo podpisale dvostranske sporazume za spodbujanje mobilnosti v različnih sektorjih, npr. v šolah, pri vajencih, na postsekundarni ravni, med mladimi diplomanti in podjetniki. Te regije so določile listino kakovosti za medregionalno mobilnost za zagotavljanje preglednosti pri vprašanjih kakovosti pri načrtovanju pretokov mobilnosti.

<http://www.mob-reg.eu>

Šole in univerze lahko skupaj razvijejo ukrepe, ki bi dijake pripravili na mobilnost, ko bodo postali študentje, npr. poletne univerze za srednješolce na posebnih predmetnih področjih. Na podlagi pobude Comenius Regio⁴² in elementov mobilnosti v programu Mladi v akciji bi bilo mogoče povečati sodelovanje z drugimi udeleženci iz sektorja neformalnega izobraževanja.

Informacije: partnerstva Comenius Regio

Ta partnerstva zagotavljajo finančno podporo za regionalno sodelovanje v šolskem izobraževanju ter izmenjavo izkušenj in dobrih praks med evropskimi regijami in občinami. Regionalni organi, pristojni za šolsko izobraževanje, so skupaj s šolami in drugimi ustreznimi partnerjih v njihovi regiji ali občini pozvani k vzpostavljanju partnerstev z drugimi regijami in sodelovanju pri katerem koli vprašanju skupnega interesa. Podpiranje mobilnosti med dvema partnerskima regijama in razvoj trajnostnih programov mobilnosti za učence je lahko ena izmed dejavnosti v partnerstvih Comenius Regio. Prvo partnerstvo Comenius Regio se bo začelo jeseni 2009.

http://ec.europa.eu/education/comenius/doc1002_en.htm

Eden izmed pomembnih vidikov mladinske mobilnosti je financiranje. Čeprav razpoložljivost finančnih sredstev ni edina in pogosto niti ne najpomembnejša ovira za povečanje mobilnosti, pa je jasno, da je treba močno povečati osnovo financiranja, in sicer prek obstoječih in morebitnih meja evropskih programov mobilnosti, da bi lahko vsem skupinam mladih zagotovili možnosti za mobilnost. Nekatere regije za podpiranje mobilnosti že uporabljajo Evropski socialni sklad, zlasti v poklicnem sektorju. V okviru ukrepov Marie Curie je bil razvit nov mehanizem financiranja (COFUND) za podporo obstoječih ali novih regionalnih, nacionalnih ali mednarodnih programov za povečanje čeznacionalne mobilnosti zaradi usposabljanja ali poklicnega razvoja. V prihodnosti bi lahko druge možnosti za podpiranje mobilnosti zagotovili strukturni skladi. Evropska investicijska banka trenutno podpira številne nacionalne in regionalne pobude za študentska posojila v visokem šolstvu. Bančna sredstva bi bilo mogoče uporabiti za povečanje obstoječega financiranja mobilnosti. Vsi ti različni viri financiranja pomagajo EU odigrati ključno vlogo pri spodbujanju učne mobilnosti. Vendar pa bo za uresničitev želja po razširitvi teh možnosti na veliko večjo skupino morda treba evropska sredstva prestrukturirati, obstoječe instrumente pa drugače usmeriti, da bi bile te dejavnosti vidnejše in učinkovitejše. Evropska sredstva nikakor ne bodo zadostovala, zato bo treba najti veliko širšo finančno osnovo. Evropski, nacionalni in regionalni organi morajo

⁴² Partnerstva Comenius Regio: nove možnosti za regionalno sodelovanje v šolskem izobraževanju, 3.11.2008, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1621&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.

sodelovati z izobraževalnimi zavodi, civilno družbo in lokalnimi organi, vključenimi v mobilnost, da bi združili svoje zmogljivosti za financiranje mobilnosti.

Kako je mogoče bolje vključiti vse udeležence in vire na nacionalnih, regionalnih in lokalnih ravneh v interesu mladinske mobilnosti?

Ali lahko navedete primere uspešnih teritorialnih partnerstev?

Ali lahko navedete dobre primere in inovativne zamisli za financiranje mladinske mobilnosti?

3.2 Dejavnije vključevanje poslovnega sveta

Obstaja možnost za nadaljnjo krepitev motiviranja in angažiranja podjetij pri mladinski mobilnosti. V vseh disciplinah in sektorjih bi bilo treba spodbujati pripravništva, raziskovalne programe in skupne projekte, ki mladim kot posameznikom ali v interdisciplinarnih skupinah omogočajo sodelovanje s podjetji ali delo v podjetju. Podjetja je treba prepričati o koristih učne mobilnosti, tako da bodo vložila dodaten trud, potreben za zagotovitev večjega števila praks za mlade. V sodelovanju z evropskimi, nacionalnimi in regionalnimi organi lahko podjetja prispevajo tudi k financiranju mladinske mobilnosti⁴³.

Mobilnost mladih podjetnikov prispeva h krepitvi internacionalizacije in konkurenčnosti evropskih podjetij. Ko bo Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT) začel v celoti delovati, bo na svojih področjih zagotavljal večjo mobilnosti študentov, visokošolskih učiteljev in raziskovalcev⁴⁴.

Informacije: ukrepi Marie Curie

Ukrepi Marie Curie zagotavljajo široko paleto priložnosti za geografsko in medsektorsko mobilnost raziskovalcev. Tako na primer mreže začetnega usposabljanja (Initial Training Networks – ITN) raziskovalcem na začetku kariere ponujajo možnost za izboljšanje njihovih raziskovalnih sposobnosti, pridružitve raziskovalnim teamom, povezanim v mednarodne mreže, ter povečanje njihovih poklicnih možnosti. Mreže iščejo in zaposlujejo raziskovalce ter izvajajo module specializiranega usposabljanja in omogočajo spoznavanje zasebnega sektorja. Drug primer je ukrep Marie Curie Mostovi in partnerstva med podjetji in univerzami (IAPP), ki lahko vključuje univerze in podjetja vseh oblik in velikosti in se osredotoča na skupne raziskovalne projekte. Cilj IAPP je povečati izmenjavo spretnosti med komercialnimi in nekomercialnimi sektorji z napotitvami zaposlenih.

<http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

Dobra praksa: Go for Europe

Ta skupna pobuda gospodarske in obrtne zbornice ter kovinskopredelovalne in elektroindustrije v Baden-Württembergu v Nemčiji je namenjena podpiranju delovne prakse vajencev v tujini in internacionalizaciji usposabljanja vajencev zaradi njihove boljše priprave na evropski trg dela.

⁴³ Glej tudi sporočilo Komisije „Novo partnerstvo za posodobitev univerz: forum EU za dialog med univerzami in podjetji“, COM(2009) 158 konč.

⁴⁴ <http://eit.europa.eu/>

<http://www.goforeurope.de/home.html>

Kako je mogoče motivirati podjetja za večje vključevanje v mladinsko mobilnost? Prosimo, navedite primere dobre prakse.

3.3 Virtualne mreže in elektronska partnerstva

Virtualna mobilnost, tj. uporaba interneta in drugih elektronskih načinov obveščanja in komuniciranja, je pogosto katalizator pri odločitvah za dejansko mobilnost. Čeprav ni nadomestilo za dejansko mobilnost, pa omogoča mladim, da se pripravijo na bivanje v tujini, in lahko ustvari pogoje za dejansko mobilnost v prihodnosti, ker olajša nastanek prijateljstev, navezavo stikov, povezovanje v družabne mreže itd. Je tudi način za ohranjanje stikov z državo gostiteljico po koncu mobilnosti. Tistim udeležencem učenja, ki iz različnih vzrokov ne morejo ali niso pripravljeni iti v tujino, lahko ponudi mednarodno razsežnost. V tem smislu se IKT lahko uporabljajo za „elektronska partnerstva“ in virtualne platforme za učitelje, druge „multiplikatorje“, zainteresirane posameznike, interaktivne skupnosti, odprtokodne pobude itd. Virtualna mobilnost je lahko tudi ustrezna in praktična vrsta mobilnosti za mlade šolarje, za katere potovanje v tujino morda ni primerno. Elektronsko partnerstvo lahko poveča kakovost in trajnost mobilnosti (npr. z boljšo pripravo).

Informacije: Comenius eTwinning

V okviru programa Comenius je bil razvit ukrep eTwinning (elektronsko partnerstvo), namenjen uporabi informacijske in komunikacijske tehnologije za spodbujanje skupnega učenja, evropske razsežnosti, skupne uporabe virov in procesov ter uporabe IKT v izobraževanju v šolah po vsej Evropi. Pri elektronskem partnerstvu osnovne in srednje šole vzpostavijo internetne povezave s partnerskimi šolami drugod po Evropi. Najpomembnejši rezultat elektronskega partnerstva so skupni izobraževalni projekti, ki jih razvijejo sodelujoče šole z uporabo orodij in internetnih strani, zagotovljenih prek evropskega portala eTwinning. Najizvirnejša lastnost elektronskega partnerstva je, da ne financira posameznih projektov, ampak zagotavlja podporo, storitve, zamisli, orodja in priznavanje, ki omogočajo sodelovanje šol. V elektronsko partnerstvo je vključenih več kot 50 000 šol po vsej Evropi.

<http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm>

Dobra praksa: Virtual Campus for Digital Students (virtualni kampus za digitalne študente)

Ta evropska mreža izvajalcev odprtega učenja in učenja na daljavo gradi virtualni kampus za „digitalne študente“, namenjen zagotavljanju brezplačno dostopnih izobraževalnih virov in orodij ter skladnosti z drugimi okolji za e-učenje na partnerskih univerzah.

www.vicadis.net

Kako je mogoče kar najbolje uporabiti IKT za zagotavljanje uporabnih možnosti za virtualno mobilnost, da se obogati dejanska mobilnost?

Ali se lahko pristop iz elektronskih partnerstev uporabi v drugih sektorjih učenja, npr. prostovoljskih službah in poklicnem sektorju?

3.4 Vključevanje „multiplikatorjev“

Kot je bilo omenjeno v točki 1.2, lahko navdušen učitelj, vodja usposabljanja ali mladinski delavec, ki se je sam udeležil mobilnosti, pomembno motivira mlade za bivanje v tujini. Tem posameznikom se verjame, ko razlagajo koristi, ki jih prinaša mobilnost mladih, in so ambasadorji te mobilnosti.

Vendar pa morajo učitelji, vodje usposabljanja in mladinski delavci pri udeležbi v mobilnosti in pomoči mladim pri odhodu v tujino v večini primerov vložiti veliko truda. Treba bi bilo spodbujati mobilnost učiteljev in vodij usposabljanja v šolah, na univerzah in v poklicnem izobraževanju in jo priznavati kot sestavni del njihovega poklicnega razvoja. Isto velja za mobilnost mladinskih delavcev v mladinskih organizacijah.

Prav tako je treba v opisih del in nalog ter delovnih načrtih ustrezno priznati čas in delo učiteljev, vodij usposabljanja in mladinskih delavcev, vložen v pomoč mladim pri njihovih pripravah na bivanje v tujini. Vse prevečkrat so možnosti za mobilnost rezultat osebnih prizadevanj učitelja, vodje usposabljanja ali mladinskega delavca, ki v ustvarjanje teh možnosti vložijo svoj prosti čas in sredstva. Ta skupina bi morala dobiti nagrado in priznanje za koristno delo, ki ga opravlja.

To bi lahko vključevalo razvoj možnosti za mobilnost izobraževalcev in vodij usposabljanja na vseh ciljnih področjih, tj. programe vzajemnih izmenjav učiteljev. Posebno pozornost bi bilo treba posvetiti usposabljanju vodij usposabljanja na strateško pomembnih področjih in področjih z deficitarnimi poklici, opredeljenimi v pobudi „Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta“⁴⁵.

Učitelji jezikov so še posebej pomembna skupina multiplikatorjev. Toda čeprav se zdi bistveno, da bi učitelji jezikov preživeli nekaj časa v državi, katere jezik učijo, pa to ni pravilo povsod po Evropi. Prav tako bi morali imeti učitelji jezikov možnost poučevati svoj materni jezik v tujini.

Druga skupina, ki bi lahko bila koristna, so posamezniki, ki so bili sami vključeni v mobilnost, tj. visokošolski diplomanti in različne mreže učencev, študentov in nekdanjih prostovoljcev.

Dobra praksa:

Marie Curie Fellows Association

Marie Curie Fellows Association (MFCA) je združenje mladih znanstvenikov, ki so prejeli štipendijo Evropske skupnosti za usposabljanje raziskovalcev. Mladim evropskim raziskovalcem zagotavlja informacije in forum za razprave.

<http://mcfa.eu>

Erasmus Student Network

⁴⁵ Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta: napovedovanje in usklajevanje potreb trga dela ter znanja in spretnosti – SEC(2008) 3058, http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_en.pdf.

Erasmus Student Network (ESN) je neprofitna mednarodna študentska organizacija. Namenjena je krepitvi študentske mobilnosti v visokem šolstvu po načelu študentje pomagajo študentom. Mreža zagotavlja storitve in informacije 150 000 študentom.

www.esn.org

Erasmus Mundus Alumni Association

Namen združenja Erasmus Mundus Students and Alumni Association (EMA) je zagotoviti forum za povezovanje v mreže, komuniciranje in sodelovanje ter spodbujati Erasmus Mundus kot evropski program odličnosti v mednarodnem sodelovanju. Nekdanji udeleženci programa Erasmus Mundus so se izkazali kot najučinkovitejši ambasadorji pri predstavljanju programa Erasmus Mundus v svoji domovini zaradi neposrednega poznavanja potreb in problemov študentov ter znanja jezika.

www.em-a.eu

Ali bi morali evropski programi dodatno podpreti in posebej poudariti možnosti za mobilnost „multiplikatorjev“ (učiteljev, vodij usposabljanja, mladinskih delavcev itd.)?

Katere so po vašem mnenju največje ovire za večje sodelovanje učiteljev in vodij usposabljanja pri spodbujanju mobilnosti?

3.5 Cilji mobilnosti

Na zasedanju Sveta za izobraževanje novembra 2008 so ministri pokazali svojo široko podporo novim prizadevanjem za večjo mobilnost. Zdaj bi se bilo treba osredotočiti na preoblikovanje te široke podpore v natančne cilje. Konkretni cilji, ki bi jih bilo treba doseči na posameznih področjih, so lahko vplivno orodje za spodbujanje držav članic, regionalnih organov, institucij in organizacij pri osredotočanju njihove strategije. V izobraževanju in usposabljanju trenutno obstajajo cilji kot del lizbonske strategije, vendar zaenkrat ne vključujejo mobilnosti. Obstoječi cilji so se pokazali kot koristno orodje v okviru odprte metode koordinacije, zlasti pri motiviranju zainteresiranih strani za doseganje novih ciljev. Trenutno se v okviru prenovljene strategije izobraževanja in usposabljanja razpravlja o posebnih ciljeh za mobilnost. Pomemben preboj je bil dosežen aprila 2009, ko je bil v okviru bolonjskega procesa sprejet cilj glede mobilnosti v visokem šolstvu, ki določa, naj bi do leta 2020 vsaj 20 % diplomantov iz evropskega visokošolskega prostora v tujini preživelu neko obdobje študija ali usposabljanja (glej opombo 10). Na tej podlagi je Evropski svet maja 2009 pozval Komisijo, naj preuči možnost razširitve tega merila uspešnosti, tako da bi vključevalo mobilnost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter mobilnost učiteljev⁴⁶.

Poleg evropskih in nacionalnih meril uspešnosti bi bilo morda koristno, da bi tudi regije, univerze, šole, podjetja in združenja določili vsak svoja strateška merila uspešnosti v skladu s svojimi strategijami izobraževanja in usposabljanja. To bi razvijalo občutek pripadnosti in krepilo motivacijo za doseganje meril.

Dobra praksa: nacionalni in organizacijski cilji glede mobilnosti v visokem šolstvu

⁴⁶ Sklepi Sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st09/st09845.en09.pdf>.

Pred kratkim sprejeta „Strategy for the Internationalisation of Higher Education Institutions in Finland 2009–2015“ (Strategija za internacionalizacijo visokošolskih zavodov na Finskem 2009–2015) določa cilje glede mobilnosti za leto 2015: tako naj bi odšlo v tujino 6 % študentov in udeležencev usposabljanja na univerzah (2007: 3,8 %) in 8 % na politehnikah (2007: 6,1 %).

Avstrijska vlada je kot cilj določila, naj bi do leta 2020 50 % diplomantov sodelovalo v mobilnosti, povezani z njihovim študijem.

Cilji pa ne obstajajo samo na vladni ravni. Nemška služba za akademske izmenjave DAAD prav tako poziva, naj bi vsaj 50 % diplomantov „v srednjeročnem obdobju“ sodelovalo v mobilnosti.

Ali menite, da bi bili cilji koristno orodje pri določanju strategije mobilnosti. Če se s tem strinjate, na kateri ravni naj bi bili ti cilji (evropski, nacionalni, institucionalni, sektorski itd.)?

Prosimo, navedite primere dobre prakse.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Namen te zelene knjige je načeti številna vprašanja, povezana z učno mobilnostjo mladih Evropejcev v vseh disciplinah in okoljih.

Evropska komisija zdaj poziva vse zainteresirane strani od vlad do posameznikov, naj podprejo njena prizadevanja za to, da bi mladinska mobilnost postala pravilo namesto izjeme. Zaveda se sicer, da je to zahteven cilj v sedanjem gospodarskem položaju, vendar pa je učna mobilnost ključni element celovite strategije za zagotavljanje v prihodnosti potrebnih spretnosti za Evropo.

Zelena knjiga opozarja na številna področja, na katerih so potrebna nadaljnja prizadevanja. Za mnoga izmed teh prizadevanj so potrebni ukrepi na nacionalni, regionalni in institucionalni ravni ter dejavno vključevanje civilne družbe, podjetij in drugih zainteresiranih strani.

Predlagane so mogoče smeri ukrepanja, ki bi jih lahko preučili na različnih ravneh. Njihov namen je spodbuditi povratne informacije in niso bile mišljene kot izključen seznam. Zaželeno je, da vse zainteresirane strani prispevajo k tej razpravi in predstavijo možnosti za prihodnost. Komisija bo skrbno ovrednotila povratne informacije iz posvetovanja in pripravila predlog za praktično nadaljevanje.

KAKO SODELOVATI V POSVETOVANJU

Odgovori na zeleno knjigo se bodo zbirali na dveh ravneh.

Prvič, Komisija vabi zainteresirane strani, naj odgovorijo na vprašanja iz besedila ter ji pošljejo nadaljnja razmišljanja in primere dobre prakse.

Vsi podatki o posameznikih bodo ostali anonimni. Če odgovarjate v imenu organizacije, prosimo, navedite njeno ime in naravo. Strokovne organizacije vabimo, naj se vpišejo v

register zastopnikov interesov pri Komisiji (Commission's Register for Interest Representatives – <http://ec.europa.eu/transparency/regrin>).

Svoje prispevke lahko pošljete po elektronski pošti na naslov

EAC-GREEN-PAPER-MOBILITY@ec.europa.eu

ali po pošti na naslov

EAC GREEN PAPER MOBILITY

DG EAC/B3

MADO 11/14

Evropska komisija

B-1049 Bruselj

Drugič, spletni vprašalnik z izbirnimi vprašanji za širšo javnost je na naslovu

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/index_en.html.

Javno posvetovanje na obeh ravneh bo trajalo do **15. decembra 2009**.